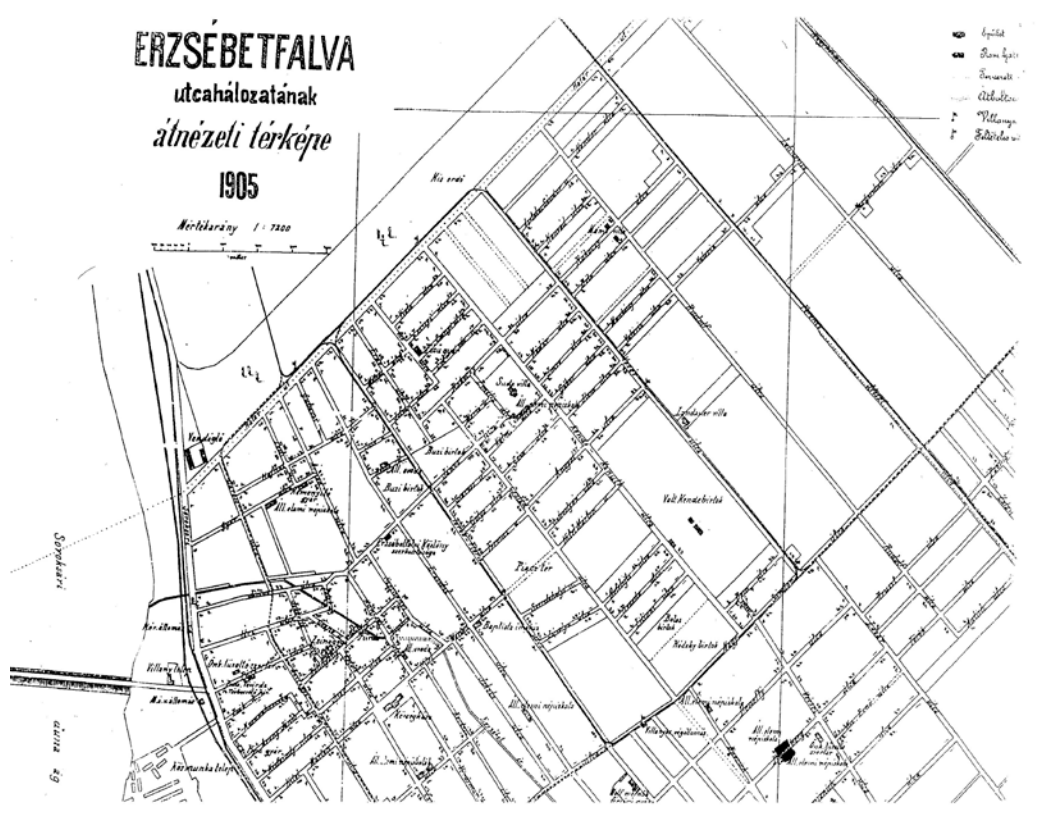

Iskolánk története a kezdetektől napjainkig

Kezdetek

A Lázár Vilmos Általános Iskola jogelődje a Pöltenberg utcai Állami Elemi Népiskola, amely 1899-ben létesült a Pöltenberg utcában, két magánépületben. 1901-ig az Erzsébet utcai elemi iskolához tartozott. Igazgatója 1901-ben Kis Mózes, 1902-ben Kun János, majd 1904-1909 Leszik Endre volt.

A *Pesterzsébet története* című könyv a település legnagyobb létszámú elemi iskolájának nevezte.

Feltételezhetően a Pöltenberg utcai elemi iskola egyik épülete

Településünk gyorsan fejlődött, lakosságszáma 1900-ra megháromszorozódott. „A századfordulótól kezdve Erzsébetfalva a főváros elővárosa lett.” A tanulók számának növekedése miatt a község Képviselőtestületének 1901. február 20-án készült jegyzőkönyvéből tudjuk, hogy már foglalkoztak az iskola bővítésével, határozatuk alapján a Lázár utcában fekvő 3 telek (Heiner Ferenc, Hubacsek Lajos és Schabernák Béla tulajdonát képező telkek) megvásárlását tervezték 5286 korona vételárért. Majd 1917. augusztus 1-jén a Képviselőtestület ismét tárgyalta az iskolatelek bővítését.

„Az ingatlan megvételére, a Pöltenberg utcai iskolatelek kibővítésére azért van szükség, mert a tanköteles gyermekek számának rohamos emelkedése miatt a Pöltenberg utcai körzetben a közoktatásügy mkir. kincstár jóval nagyobb iskolaépületet akar emelni, illetve ez már fel is épült, mint azt a már rendelkezésre álló telek megszerzésekor tervezte volt.”

Az elemi iskola 1917-ben költözött a Lázár Vilmos utca 20. sz. alá. Épülete, mely már akkor egyemeletes volt, az I. világháború idején, 1913 és 1917 között épült fel. Az épületbe három helyről lehetett bejutni. A Lázár utcai bejárata a főkapu. A földszint és az emelet teremrendezése azonos volt. Az emeleten két altiszti lakás is épült. A termeket Meidinger kályhákkal fűtötték. A tantermek deszkapadlósak, a folyosók kőkockával voltak kirakva. A fenti épülethez csatlakozott egy földszintes igazgatói lakás is (3 szoba, konyha, fürdőszoba) Az udvaron található melléképületek jórészt fából készültek. Ide tartozott a Marót utcai iskola is, amely 1899 óta állt fenn.)

Az iskolaépület elkészülte után szinte közvetlenül az emeleti részt át kellett adni az akkoriban megalakított fiúgimnázium részére, az elemi iskola így csak a földszintet birtokolta.

Ez a helyzet sem az elemi iskola, sem a gimnázium számára nem volt jó. A gimnáziumi követelményeknek nem felelt meg a felső szint, (kevés volt a tanterem, hiányzott a könyvtár, a padok kisméretűek voltak). Az elemi iskola nehézségei pedig abból adódtak, hogy nem tudták a tanköteles gyerekeket elhelyezni. Így a kiszoruló tanulókat a szomszédos elemi iskolákban és a község által bérelt tantermekben helyezték el. (94/1923 jegyzőkönyv)

A következő információ 1923-ból származik, amely arról számol be, hogy az iskola épületében román katonák voltak elszállásolva, amely ekkor jelentősen megrongálódott. (54/1923)

Ezekben az időkben fiú, lány és vegyes osztályokkal működött az iskola. A fiúk a főbejáraton, a lányok a Lázár utcai „kiskapun” mehettek be az épületbe.

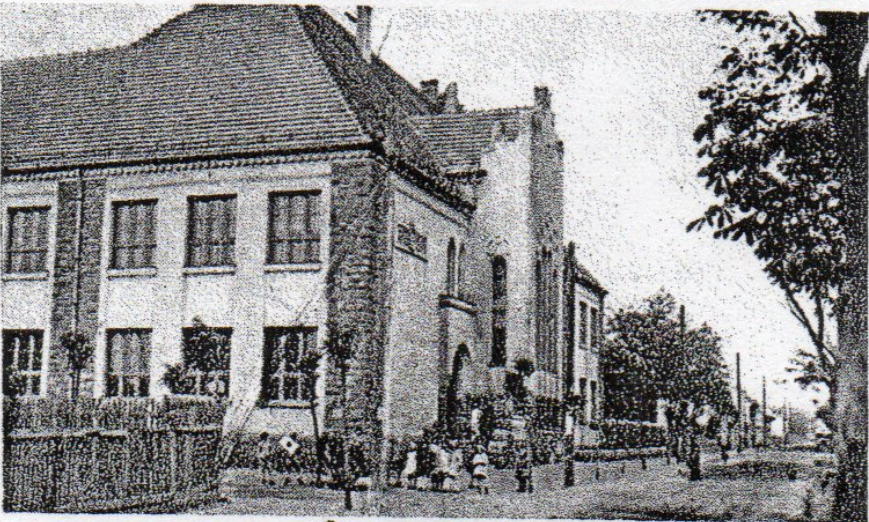

A Pöltenberg utcai iskola I/b. osztálya 1930-ban

Sajnos az iskola 1935. év előtti iratanyaga a II. világháború harci cselekményei következtében elpusztult, így a kezdetek ismertetésében sok a bizonytalanság.

1928-1946-ig iskolánknak a forrásokban megnevezett igazgatója Szereda Béla volt.

Allami elemi iskolák

Lázár-utcai

[illegible]

Az iskolaépület földszinti alaprajza

Az alaprajzból látható, hogy a földszinten 8 tanterem, az igazgatói iroda és az igazgató lakása került elhelyezésre.

Az iskola akkori helyzetéről, életéről álljanak itt Szereda Béla igazgató 1946-ban írt jelentésének idevonatkozó részletei:

„Az iskolában az 1942-43 tanévben 29 osztályban 30 tanerő működött. Az iskola felszerelése mintaszerű volt, felvehette a versenyt bármely középiskola szemléltetési anyagával. A folyosókat a magyar történelem és művészet, a tantermeket a népművészet alkotásainak bekeretezett színes másolatai díszítették. Az iskolának jól felszerelt tankönyv, ifjúsági-és tanítói könyvtára volt. Összecsukható fallal rendelkező kettős teremben színpada, zongorája és 3 vetítőgépe is volt az iskolának szükséges vetítő filmekkel és az epizskóphoz szükséges szemléltető képekkel. A természettani és természetrajzi felszerelés anyaga is meghaladta az átlagot.”

Ebben az időben a Lázár utcai főépületben 16, a Marót utcai épületben 2 tanteremben tanulhattak a diákok. Az 1942-43. tanévben magyar katonaságot helyeztek el az épületben.

1943-ban a Lázár utcai Népiskolát a légítámadásokkal kapcsolatban hajléktalanná váltak elhelyezésére jelölték ki, és az iskola tanítói közül többen a légoltalmi tervnek megfelelően mentőjáróri tisztséget töltöttek be.

1944 áprilisában Pesterzsébetet három nagy légítámadás érte. Ezután a lakosság egy részét Alberti községbe telepítették. Még ebben az évben Sváb Józsefné, iskolánk tanítója több tanulót is Pannonthalmára menekített a bombázások és a harcok elől.

„A légítámadások során az épület tetőcserép és üvegtáblákat szenvedett. Egy folyosói hármast ablak a légnyomás következtében teljesen kidőlt. 1944. november és december hónapokban német katonaság foglalta el a termeket és az épületben lévő összes lakásokat.”

1945. január és február havában légoltalmi alakulatot helyeztek el az igazgatói lakásban. 1945. március 13-ától november 2-áig pedig az orosz katonaság kórház céljaira vette igénybe az egész épületet és a lakásokat. Ez utóbbi alkalommal az iskola padjait, a könyvtár és a szertárak jó részét dr. Miklós Zsigmondné, Polányi Józsefné és Köves József tanítók mentették meg.

A tanítás 1945. április 2-án kezdődött meg újra a Marót utca 9. szám alatti iskolaépületben, valamint a Vécsey u. 25., Vécsey 28., a Nagy Sándor utca 169. számú bérépületekben, ahol négyes forgóval folyt az oktatás.

Majd megkezdődött az épület rendbe hozása. *„1945. év november-hó első napjaiban a testület tagjai a tanulókkal együtt rendbe hozták az iskola udvarát, Pestszerterzsébet megyei város 4-4 tanterem asztalos és lakatos munkálatait végeztette el. A kőműves és festő munka azonban a téli hideg miatt elmaradt. Csupán Stirling Kálmánné első osztályos tanítónak sikerült szülő segítségével tantermet kimeszeltetni.”* (Szereda Béla)

A II. világháború után (1946-1950)

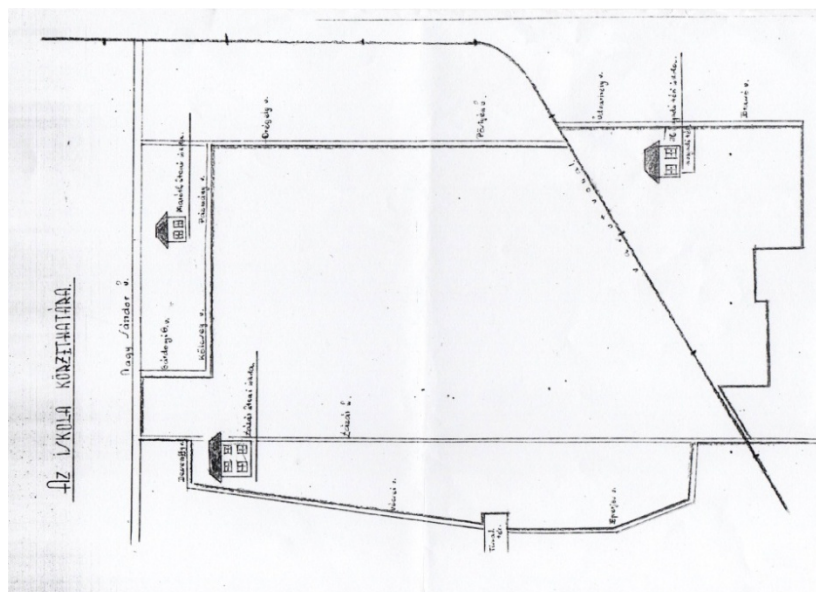
A lakáshiány miatt a korábban bérelt helyiségeket hamarosan vissza kellett adni, így az iskola a főépület 4 tantermébe 1946 januárjában/februárjában visszaköltözött. Ebben az időszakban minden osztály másodnaponként 3 órát tanult, de tüzelőanyag hiánya miatt márciusig szünetelt a tanítás.

A háborús károk felmérésekor kiderült, hogy a károk következtében az értékeinek 80%-át elvesztette az iskola. A korábbi tanulólétszám 1300 fő körül volt, a háború után 793 főre csökkent. A tanulók közül 5% vesztette el a családfenntartót, 2%-nak semmisült meg teljesen az otthona, 80% ruházati, 90% étkeztetési segélyre szorult. Még ebben az évben a Vöröskereszt segítségével 70 kg cukoradomány érkezett Kolumbiából. Ugyanakkor 1946-ban arra is volt igény, hogy a magyar zenekultúra előmozdítása és fejlesztése érdekében általános iskolai zenei tehetségvizsgálatot tartson Dobray István tanár úr.

Szereda Béla igazgató urat szolgálati idejének betöltése miatt 1947-ben nyugdíjazták, utódja Ormai József lett. Ő 1947-től 1949-ig volt igazgatónk.

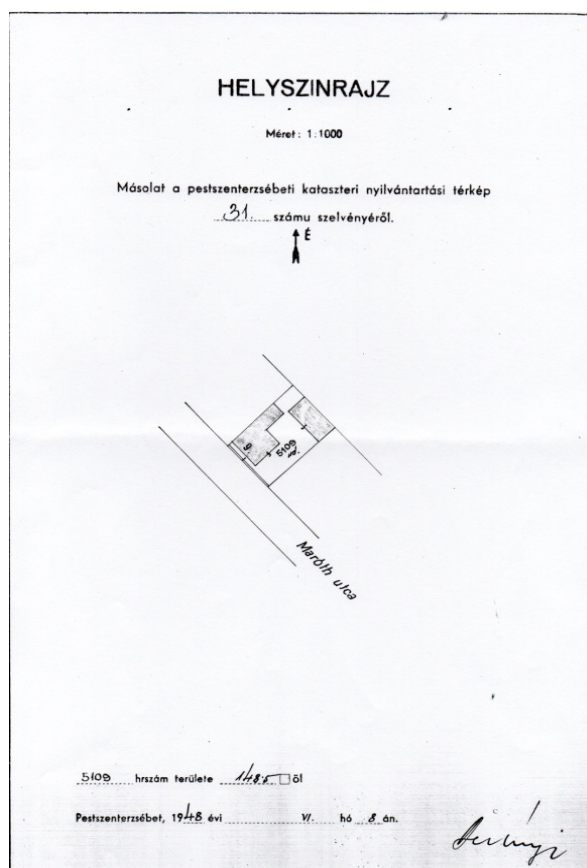
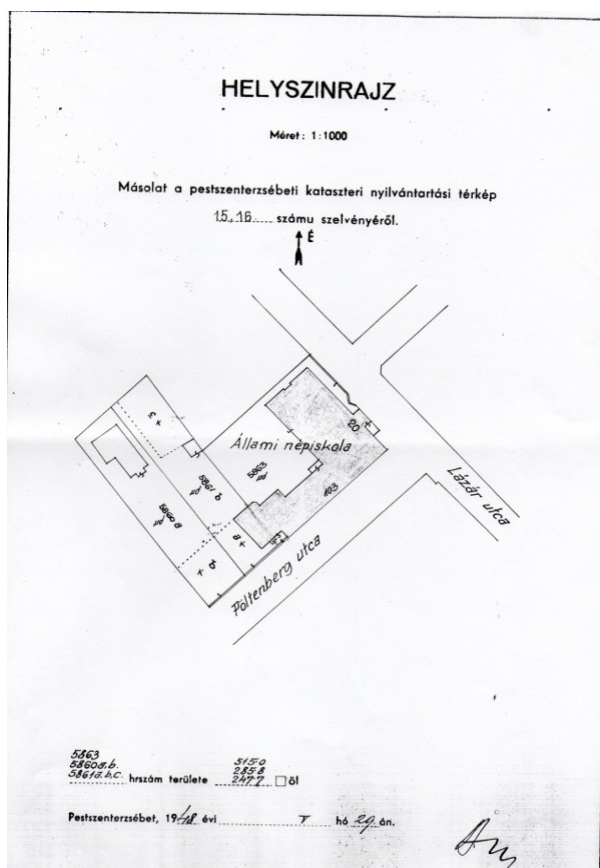
Ebben az időszakban nagy nehézséget okozott az osztályok és tanórák beosztása a tanárok távozása, és tanítók hiánya miatt. A felső tagozatban a tanítás ennek ellenére szakosítva folyt.

Mivel az iskola körzetéhez távolabbi területek is kerültek, ezért februárban két tantermet létesítettek a Hunyadi téren. Az Lázár iskola két tanítója pedig vállalta az osztályok vezetését.

Az iskola körzethatára

A tanítás meszeletlen és ablak nélküli termekben kezdődött meg, amit a szülők, a tanulók és az osztályvezetők hoztak rendbe. A legnagyobb gondot mégis a fűtés hiánya okozta, ezért decembertől a tüzelőanyag hiánya miatt rövidített órákkal tanítottak húsvétig. Azonban a tantermek fűtetlensége ellenére is a szülők szép számmal küldték gyerekeiket az iskolába.

Az MNDSZ segítségével év közben 10 tantermet sikerült kívülről beüvegezni, a többi tantermet pedig a tavaszi szünetben látták el üveggel. A hideg elviselése azért is volt nehéz, mivel több tanulóknak és tanítónak nem volt megfelelő téli ruházata, lábbelije. Húsvét után a Svéd Vöröskereszt

160 tanulónak adott cipőt és ruhát. Hiányoztak a tankönyvek is. A Svéd Vöröskereszt két ízben biztosított ebédeltetést 788 majd 289 tanulóknak.

Ebben az időben is a Lázár utcai iskolához tartozott a Marót utca 9. szám alatti iskola. Itt a tantermek, amelyek lakóépületből lettek átalakítva, két különálló földszintes épületben voltak.

Az ötvenes - hatvanas évek

Pesterzsébet és Soroksár 1950-ben egyesült Budapesttel a főváros XX. kerületeként. Az iskolában még mindig mostoha körülmények között tanultak a diákok, akiknek létszáma 1000 fő körüli volt. A termekben olajos padlók, vaskályhák voltak, utóbbiakban szénnel vagy koksszal fűtöttek. Tornaterem hiányában az udvaron vagy a folyosókon tornáztak a tanulók. Az ötvenes évek elején a nagy létszám miatt a Lázár utcai főépülethez tartoztak (változóan) a Marót utcában, a Hunyadi téren és a Szabadka utcában található épületek is. A tanítás délelőtt- délutáni váltásban történt (délelőtt 50, délután 45 perces órákkal).

Ekkor már iskolánk igazgatója Farkas Gyula volt, aki ezt a tisztséget a leghosszabb ideig, 34 évig töltötte be. (1953-1987)

1955-1956-ban szülői segítséggel megépült a tornaterem és a hozzátartozó öltözők. A szükséges anyagot az állam biztosította, az építést a szülők végezték. Az akkor készült összesítés szerint a szülők 960 napnyi munkát ajánlottak fel a tornaterem építésére. A következő tanévben a szülőknek az építésben végzett munkájáért a Fővárosi Tanácstól egy filmvetítő gépet kaptak a gyerekek.

Ezekben az években 864 tanulója és 27 tanulócsoportja volt iskolánknak. A Marót utcai két tanteremben csak alsós osztályokat helyeztek el. Az osztálylétszámok általában 30-35 fősek voltak, a tanítás délelőtt és délután is folyt.

A tehetségek gondozása iskolai szakkörökben történt. Iskolánkban színjátszó, biológia, fizika, matematika, technika szakkör, énekkar (100 tagú leánykar), sportkör, orosz nyelvtanfolyam, torna tanfolyam működött. A szaktárgyi versenyeken tanulóink már akkor is szép sikereket értek el.

1957-ben iskolánkban két úttörőcsapat alakult: a 3078. sz. Kállai Éva Úttörőcsapat a lány rajokkal, és a 622. számú Lázár Vilmos Úttörőcsapat pedig a fiú rajokkal. A hatvanas években több úttörőőrünk vízi úttörőőrsként működött (Flotta). 1958-tól iskolánkat a Material Vegyi KTSZ patronálta.

A hatvanas években az udvaron álló kis házban úttörőszoba működött. Ezt az épületet a gyerekek kezdeményezésére és segítségükkel építették fel az udvaron. Ekkor indult el a vándortábori mozgalom is, amely az ország különböző tájaira vitte el a gyerekeket. Szervezője iskolánkban Juhász Imre volt, majd több kolléga is csatlakozott a táborokhoz. 1973-ban a Bakonyban, 1974-ben a Mecsekben, 1975-ben a Börzsönyben, 1976-ban a Bükkben táboroztak. Ebben az időben a főépület földszintjén Úttörőbolt üzemelt, ahol füzetet, írószert lehetett vásárolni.

Az 1960-as évek végén, a 70-es évek elején került sor a Lázár u 18. sz. alatt található óvoda bővítésére. Mivel ezzel kisebb lett az iskolánk udvara, már nem volt lehetőség annak sportudvarként való használatára. Ekkor a Pöltenberg utca 104. sz. alatti elhagyott telken új sportpálya létesült, amely azóta is iskolánkhoz tartozik.

A hetvenes – nyolcvanas évek

Az iskolai tanulók létszáma az 1970-71-es tanévben 534 fő, 1974-75-ben pedig 433 fő volt. Általában 20 tanulócsoporthoz tartozott. A 6 napközis csoportba kb. 160 gyerek járt. Ezeknek a gyerekeknek az étkeztetésére nem volt önálló ebédlő. A tanítás ekkor még mindig délelőtt - délutáni váltásban folyt. A hetvenes évek végén pedig még egy kis létszámú, korrekciós osztály is működött az épületben.

Az iskolában természetesen orosz nyelvet tanultak kötelezően, de az 1972/73-as tanévben volt lehetőség német nyelv tanulására is. Ezekben az években iskolánk már sportbázisként működött (szertorna és atlétika).

Az épületet ekkor már olajjal fűtötték, majd 1978-ban áttértek a gázfűtésre, és a szomszédos óvoda fűtését is innen biztosították.

A nyolcvanas években a tanulólétszám megnövekedése miatt szükségessé vált az iskola bővítése. Ez két tanterem építését eredményezte az iskola udvarán. („zöld épület; kisépület”) Az építkezés az 1981-1982-es tanévben folyt.

1983-ban indult iskolánkban az ének-zene emelt szintű oktatása.

Farkas Gyula igazgató úr nyugdíjba vonulása után Schlotter Gyula lett az igazgató, aki 1987-2008 között vezette az intézményt.

Az 1988-89- es tanév nagy változásokat hozott az iskola életében. 1989-ben elindult az orosz helyett a német nyelv oktatása az első évfolyamon.

A hetvenes évek elejétől megindultak az országban a tanulók egyéni képességeinek sokirányú és intenzív fejlesztését célzó pedagógiai kísérletek. Ennek eredményeként 1979-ben készült el a nyelvi- irodalmi-kommunikációs nevelés (NYIK) koncepciója. 1988-ban iskolánk tantestülete látogatást tett a Törökbálinti Kísérleti Iskolában, ahol megismerkedtünk a programmal. Ekkor döntöttünk úgy, hogy 1989-től bevezetjük ezt az oktatási formát. Először az egyik első osztályban indult a program, amely az iskolaotthonos oktatás bevezetését is jelentette. Majd az évek során felmenő rendszerben minden alsós és felsős osztályunk ezzel a programmal tanulta a magyar nyelv és irodalom tantárgyat.

Ezekben az években rendeztük az első évzáró koncerteket is, akkor még az Építők Művelődési Házában. Énekkaraink résztvevői voltak az Éneklő Ifjúság hangversenyeinek. A délutáni időszakban a kerületi Lajtha László Művészeti Iskola kihelyezett hangszeres óráinak is otthont adtunk. A DSE keretében pedig sportolási és túrázási lehetőséget kaptak tanulóink.

A korábbi években rendszeresen megrendezésre kerülő Lázár-hetet felváltotta a Műsoros délután, amely napjainkig lehetőséget ad iskolánk tanulóinak bemutatkozására a Csili színháztermében. Egy ilyen alkalom adta az ötletet a szülőknek és Balla Edit kolléganőnek, hogy 1996-ban megalakítsák a Hangyabanda színjátszó csoportot, amely azóta is sikeresen működik.

A nyolcvanas évek végére az iskola épülete ismételtelen nagyon rossz állapotba került, megérett a felújításra, korszerűsítésre és a bővítésre. A 200 tanuló és a tanárok étkeztetése szükségmegoldásként tanteremben történt, ahol az étkezés előtt és után tanítás folyt. A mosdók hiányosságát is meg kellett oldani. Az épületben az ötvenes években elkészített mellékhelyiségeket a földszinten csak fiúk, az

emeleten csak lányok használhatták. Nem volt természettudományi előadó és szertár, kevés volt a tanterem. A 800 kötetes könyvtár a folyosó végének leválasztásával kapott helyet. Nem volt iskolaorvosi szoba, az egyik tornaöltözőt használták erre a célra. Korszerűtlen volt a világítás. A csatornahálózat tönkrement, és a padlóburkolatok, illetve az ajtók is cserére szorultak. Az emeletet aládúcolták a földem károsodása miatt. A homlokzat pedig megrepedezett, a vakolat több helyen mállott.

A kilencvenes évek

A felújítás és korszerűsítés 1990-ben indult meg a Pesterzsébeti Önkormányzat támogatásával, kivitelezője: Kuli László volt. A munkálatok 1993-ban fejeződtek be, a tanítás az építés alatt is tovább folytatódott. Az épület kívül - belül megújult. Az emelet 3 új tanteremmel, kiscsoportos foglalkozásra alkalmas teremmel, könyvtárral, orvosi szobával, szertárakkal, több mosdóval; a földszint ebédlővel, konyhai helyiséggel, modern öltözőkkel, mosdókkal bővült. Felújították a régi ajtókat, kicserélték a padlóburkolatot. Megújult az udvar is, díszburkolat, növények kerültek ide. A tornaterem mellett új gondnoki lakás is épült. Megoldották továbbá a kijárást a Pöltenberg utcára is.

1993. november 26-án iskolánk felvette a Lázár Vilmos Általános Iskola nevet. Ez alkalomból ünnepélyt tartottunk a Csiliben.

A felújítás előtt

A felújítás után

A kétezres évek

2007-ben megünnepeltük iskolánk fennállásának 90. évfordulóját. Erre az alkalomra összegyűjtöttük történeti emlékeinket, amelyeket kiállításon mutattunk be. Az iskolaújság pedig ünnepi számmal jelentkezett.

A drámapedagógiai oktatás 2001-ben indult alsó tagozatban, egy osztályban és szakköri keretben.

2008-ban Schlotter Gyula nyugdíjba vonulása után Mezei József lett iskolánk igazgatója.

2012-ben iskolánkhöz csatolták az iskola melletti telken működő Központi Műhelyt.

A német nyelvoktatás óraszámának megemlézése mellett bevezettük 6. és 8. osztályokban a lázáros nyelvvizsgát.

Az iskolánkban folyó tehetséggondozásnak köszönhetően tanulóink rendre a kerületi iskolák élmezőnyében végeznek a szaktárgyi és sportversenyeken. Az OKÉV- méréseken is a legjobbak között vagyunk.

Minden évben projektnapot szervezünk tanulóinkkal közösen, ahol a tudásukat bővíthetik. 2016-ban bekapcsolódtunk a Digitális, 2017-ben pedig a Fenntarthatósági Témahét programjába.

A hagyományaink őrzését különös kötelességünknek tartjuk. A karácsonyra való felkészülés meghitt pillanatait jelentik templomi koncertjeink. Több éve rajzsakkör működik iskolánkban, amely 2017 óta a Lajtha László Alapfokú Művészeti Iskola kihelyezett tagozata lett.

Udvarunk 2015-ben közösségi kertté vált a Telekom, a Fenntarthatósági Médiaklub, a szülők, a pedagógusok és a diákok összefogásával.

2016-ban a Budapest XX. kerületében középületek energetikai korszerűsítésére kiírt pályázat keretében korszerű, de az építési hagyományokat figyelembe vevő nyílászárókat kaptunk.

Első osztálytól délutánonként leány kosárlabda- és fiú futballedzéseken vehetnek részt tanulóink. Iskolánk a Törekvés SE kosárlabda-bázisiskolája. 2017-ben rendeztük meg az első Egészség - és sportnapot a szülők és a tanulók lelkes közreműködésével.

Felhasznált források:

Pestszenterzsébet, Kispest és környéke Bp. 1936

Pesterzsébet története

Fővárosi Levéltár – Lázár V. Állami Népiskola 1923-1948 iratai

Iskolai jegyzőkönyvek, építési dokumentációk

Iskolai beszámolók

Iskolai anyakönyvek, osztálynaplók

Általános iskolai törzskönyv

Tábori naplók

A visszaemlékezéseken elhangzottak

Készítette: Dr. Kovács Andrásné